KIVIKE – Kirjandusmuuseumi virtuaalne kelder

Kadri Tüür

doi:10.7592/PS/28-9tyyr

On üsna üldine tõdemus, et igasugune identiteet põhineb mälul. Kirjakultuuri tingimustes talletub suur osa kultuurimälust kirja pandud tekstidesse, need omakorda kogumiseks, säilitamiseks ja läbi töötamiseks mõeldud mäluasutustesse. Üks osa säilitamistegevusest ennetava ja korrigeeriva kõrval on alati varukoopiate tegemine, mida saab rakendada eeskätt kirjalike allikate puhul. Ajaloo jooksul on koopiate tegemine toimunud küll käsitsi ümber kirjutades, mehaaniliste trükipresside abil, viimasel sadakonnal aastal üha enam keemiliste jäljendusviiside kaudu (mimeograaf-, hektograafpaljundused, kopeerpaber) või fototehnoloogiat kasutades (ümberpildistamine, mikrofilmimine, kserokoopiad). 21. sajandil on peamiseks kopeerimistehnoloogiaks muutunud skaneerimine, mille käigus info muudetakse digitaalselt töödeldavaks. Samuti sünnib järjest rohkem säilitamisväärset materjali elektroonilisena; koopiaks on siis hoopis paberkandja. Paljudel juhtudel on aga digitekkeline info sellise iseloomuga, et teda ei saagi paberile trükkida (kasvõi nt animeeritud ppt-slaidid).

Ühest küljest muutuvad kultuuriloolised allikad seeläbi arvuti, elektri ja internetiga varustatud inimestele hõlpsamini kättesaadavaks nende füüsilisest asukohast sõltumata. Teisalt toob digitaalse informatsiooni säilitamine endaga kaasa hoopis teistsugused väljakutsed kui paberarhiivide hoidmine ja hooldamine. Digitaalsed objektid on oma olemuselt äärmiselt komplekssed ning ükski selle komponentidest ei ole inimese jaoks arusaadav eraldiseisvana. Digitaalsel objektil võib eristada füüsilist, loogilist ja kont-

septuaalset tasandit.[4] Digitaalse objekti füüsiliseks tasandiks on andmekandjale salvestatud bitid. Loogilisel tasandil tuvastatakse tarkvara abil bittide kodeering, mis tagab inimese juurdepääsu talletatud info kontseptuaalsele tasandile. Ka selliste keerukate objektide pikaajaline säilitamine erineb mõnevõrra analoogobjektide säilitamisest, kuna mälumaterjali kasutatavana hoidmiseks ei piisa enam pelgalt füüsilise objekti säilimise tagamisest. Samuti sõltub digitaalse materjali säilitamine ja kasutamine elektrivarustusest.

Keerukuse vähendamiseks on digitaalse ainese säilitamisel lubatud "taandada" algne fail mõnesse staatilisse ning enamasti ka automaatselt metainfoga varustatud formaati (tiff, pdf, wav). Seesama "taandamine" leiab aset ka digitaalsel kopeerimisel. Me peame leppima sellega, et köite lõhna ja lehtede krabinat asendab kahemõõtmelise ekraani klikkimine; tehnilise poole pealt lisandub säilikute sisu kirjeldustele ka hulk tehnilist metainfot nende kujutiste kohta, mis võimaldavad selle hilisemat säilitamist ja vajadusel vormingute muutmist. Digitaalse säilitamise protsess ei tähenda enam ainult säiliku füüsilise kandja seisundi jälgimist, vaid ka reageerimist muutustele teda avavates tarkvarakeskkondades ning vajaduse tekkides säilitatavate failide ümber salvestamist teises vormingutes. IT-valdkonna arengu kiiruse ja ärilise iseloomu tõttu on digitaalne säilitamine muidugi suhteliselt spekulatiivne valdkond ja toimib praegu tihti veel hea õnne peale. Oma säilitusvalikuid tehes ja dokumenteerides teeme aga vähemalt nii palju, et ehk saab keegi tulevikus meie võimalikest möödapanekutest õppust võtta.

Eesti Kirjandusmuuseumis kaks aastat väldanud projekti "Eesti trükise Punase Raamatu ja eesti kultuuri käsikirjaliste allikteksti säilivuse ja kättesaadavuse tagamine" tulemusena on 2012. aasta kevadeks valminud uus digitaalarhiivi keskkond, mis on Eesti rahvaluule ja kultuuriloo huvilistele kättesaadav aadressil kivike.kirmus.ee. Kivike on nii kirjandusmuuseumi arhiivide ühine andmebaas kui ka institutsionaalne repositoorium, kus säilitatakse ja tehakse nähtavaks väärtuslike materjalide digitaalseid

4 Toetun järgnevas Raivo Ruusalepa ja Kuldar Aasa loengumaterjalidele digitaalsest säilitamisest 18.05.2010.

koopiaid. Järgnevas käsitlen lähemalt Eesti Kirjandusmuuseumi digitaalarhiivi Kivike loomise lähtekohti, protsessi ja mõningaid sellega seoses üles kerkinud küsimusi, mida eritlen Kivikese uurijakeskkonna näitel.

Digitaalse säilitamise kui suhteliselt noore valdkonna puhul on oluline korrastada ka terminoloogiat, milleks siinkohal on hea võimalus. Kivikese puhul räägime repositooriumist, mis on digitaalse materjali pikaajaliseks säilitamiseks mõeldud tarkvarakeskkond kombineerituna turvaliseks säilitamiseks sobiva riistvaraga, nagu serverid, varukoopiate tegemise seadmed, varu-toiteseadmed elektrikatkestuse puhuks jne. Repositooriumis hoitakse suuremahulisi tagatisfaile koos nende kohta käivate tehniliste andmetega, mis on vajalikud selleks, et näiteks kahekümne või viiekümne aasta pärast oleks võimalik tuvastada, missuguse tarkvara abil nad on tehtud, missuguse abil on neid muudetud ja missugust peaks kasutama nende edaspidiseks avamiseks ja/või muutmiseks.

Mingil moel peab loomulikult olema võimalik tuvastada ka nende failide sisu. Sellel otstarbel on failid enamasti seotud andmebaasiga, mis sisaldab sisulisi andmeid nende kohta. Failid ja andmebaas ei pea tingimata asuma ühes serveris ja ühes süsteemis, nad võivad olla omavahel seotud ka mingite formaliseeritud linkide abil. Näiteks trükiste failid Kivikeses on varustatud iga teose bibliokirje numbriga. Selle abil on võimalik panna masinad automaatselt seostama faili ja sama bibliokirje numbrit sisaldavat andmebaasikirjet Eesti raamatukogude kataloogis ESTER. Kivikesse on võimalik need kirjed ka üle tõmmata, mis ühelt poolt muidugi dubleerib juba olemas olevat andmebaasi, teisalt aga tagab parema informatsiooni meie failide kohta ning seeläbi loodetavasti ka nende parema säilimise. Kolmas oluline mõiste digitaalse kultuuripärandi puhul on esituskeskkond – hea kujundusega võrgukeskkond, kus nähtav ja otsitav materjal on kasutajate jaoks juba eelnevalt mingil alusel ja kindlal eesmärgil selekteeritud. Esituskeskkonnas näidatakse tavaliselt võrgukvaliteedis (ehk siis madalama resolutsiooniga) faile ning enamasti luuakse neid haridulisikel eesmärkidel. Esituskeskkondade kaudu saavad mäluasutused oma kogusid populariseerida; võimatu pole ka nende kasutamine

meelelahutuslikel eesmärkidel või kasutajaid täiendava sisu loomisele kaasa kutsudes. Kirjandusmuuseumi kõige tuntum esituskeskkond on ilmselt "Kreutzwaldi sajand", mis kasvas välja Fr. R. Kreutzwaldi 200. sünniaastapäevale pühendatud näitusest, kuid on laienenud kogu 19.–20. sajandi Eesti kultuuriloo allikaid ja sündmusi tutvustavaks võrgupaigaks. See keskkond ei arene stiihiliselt, vaid seda kujundavad pidevalt Eesti Kirjandusmuuseumi teadurid, valides, mida ja kuidas seal esitada. "Kreutzwaldi sajand" on seotud Kivikesega sel moel, et seal esitatavate failide tagatiskoopiad on hoiul Kivikeses ning administraatori-taseme otsinguga leitud jpg-failid suudab Kivike sellesse süsteemi eksportida.

Projekti "Eesti trükise Punase Raamatu ja eesti kultuuri käsikirjaliste alliktekstide säilivuse ja kättesaadavuse tagamine" käigus digiteeriti Eesti Rahvusraamatukogus enam kui 1300 Eesti trükise Punase Raamatu nimekirjadesse kuuluvat haruldast trükist. Tartu Ülikooli Raamatukogus digiteeriti tervikuna Jakob Hurda rahvaluulekogu (163 köidet), Eduard Philipp Körberi koduloolisste materjalide kogu (27 köidet) ja Ado Grenzsteini kirjakogu (18 köidet). Punase Raamatu nimekirja trükised on kogumina leitavad elektronkataloogis ESTER; käepärane on neid lehitseda Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiivis DIGAR. Kivikese kaudu on uurijatel ligipääs heakvaliteedilistele pdf-failidele ja võrgus lehitsemiseks sobivatele jpg-failidele. Vastavalt iga arhiivi kasutustingimustele võib uurijatel olla vaja failide vaatamiseks Kivikesse siseneda ID-kaardiga. Säilikute kirjeldusi saab lehitseda ka ilma sisse logimata. Suuremahulised tiff-formaadis tagatisfailid on Kivikeses kättesaadavad vaid autoriseeritud kasutajatele. Kivikest täiendatakse jooksvalt iga päev. Järgmise suure etapina digitaalarhiivi arendamisel on kirjandusmuuseumil kavas helikogu arendustööd.

Põhimõtteliselt on Kivikese baasil võimalik ka mistahes teiste esituskeskkondade loomine.

Siin on aga mitmeid olulisi küsimusi, mille lahendamine nõuab ilmselt tõsist mõttetööd ja osaliselt ka unikaalsete dokumentide põhise arhiivipraktika ümberhindamist digitaalses keskkonnas.

Virtuaalse keldri sisustamisel on kerkinud mitmeid probleeme, mis puudutavad nii arhiivide töötajaid kui kasutajaid. Järgnevas leiavad käsitlemist vaid mõned olulisemad, kus kasutajate tagasiside vast kõige enam põhimõttelisi otsuseid langetada aitaks.

Juurdepääs arhiividele on ajalooliselt olnud reguleeritud nii, et materjalidega tutvumiseks peab omama teatud staatust, kvalifikatsiooni või luba (meenutagem näiteks nõukogude-aegseid erifonde või ülikooli liikmeks olemise nõuet mitmetes akadeemilistes raamatukogudes). Ka Kivikese puhul on ligipääs selle mõnedele osadele piiratud. Riigi kui rahastaja poolne tingimus loodavale süsteemile oli, et autentimine peab vajadusel toimuma Eesti Vabariigi ID-kaardi abil. Iga osalev arhiiv ise sai valida, milliste materjalide vaatamiseks tuleb vaatajal end identifitseerida. Kui traditsiooniliselt on iga unikaalse (paberil) arhiivisäiliku kasutaja pannud end kirja ning kinnitanud enda isikusamasust allkirjaga, siis kas digitaalse materjali vaatamisel peaksid toimima sama ranged põhimõtted?

Siin tekib hulk põhimõttelisi küsimusi, millele hetkel vastust ei ole, aga mis kindlasti vajaksid kaasamõtlemist, nagu näiteks: Millised on kasutaja või säilitaja jaoks digitaalse materjali olemuslikud erinevused võrreldes näiteks korduval kasutamisel mehaaniliselt kuluva paberkandja või magnetofonilindiga? Millised on võimalikud alternatiivid ID-kaardiga autentimisele – sest me ei saa eeldada, et kõik eesti kultuuriloo ja rahvaluule huvilised üle kogu maailma omavad ID-kaardi-võimekust? Kui inimene kasutab näiteks tahvelarvutit või nutitelefoni, siis ta tõenäoliselt ei hakka ennast ID-kaardiga sisse logima. Võimalik on kasutada mobiil-ID-d, aga see ei pruugi palju mugavam olla. Samuti on ID-kaardi taga olevad materjalid piiranguks väliste süsteemidega liidestamisele, sest kõiki väliseid päringuid, hoolimata sellest, kas neid teeb inimene või masin, käsitleb Kivike kui autentimata kasutajat ja annab talle välja ainult neid faile ja andmeid, mis on tundmatule kasutajale lubatud.

Teisalt on, eriti 20. sajandi teisest poolest alates kogutud rahvaluule seas materjali, mis võib sisaldada delikaatseid isikuandmeid (nt inimese usuliste tõekspidamiste kohta, või mõne naabruses elava inimese kohta intervjuus öeldud asi, mida teine võib pahaks

panna) ja mille väljaandmine peab olema kontrollitud. Ometi, kui tegemist on mahukate digifailidega, on nende hoidmiseks kõige õigem koht siiski repositoorium. Loomulikult saab säilikuid suletuks (olek: passiivne) märkida ka ühekaupa või lausa palade kaupa, aga siin on küsimus protsessi automatiseerimise ja käsitöö vahelises tasakaalus.

Nii digiteerimisel kui andmebaasikirjete koostamisel kerkib küsimus, milline on optimaalne esitatava metainfo hulk. Ühelt poolt seavad tehnilised standardid üldise metainfo kasutamisele suhteliselt kitsad raamid. Teisalt aga on eri arhiivides aastakümnete pikkuse praktika alusel välja kujunenud väga detailsed viisid oma materjali kirjeldamiseks, mille ühtlustamine isegi ühe asutuse piires võib osutuda ootamatult keerukaks ülesandeks. Järjest laieneva ühisotsingute ning semantiliste seoste abil toimiva linkimise tingimustes on metainfo standardiseerimine siiski möödapääsmatu. Kuidas aga leida tasakaalu ühtlustatud üldinfo ja materjalispetsiifilise peenkirjelduse vahel? Kuidas esitada otsingu tegijale just see õige kogus võimalikke valikuid?

Kivikese liitotsingu puu on üsna haruline ja seda on olnud raske süstematiseerida, osalt seetõttu, et iga arhiiv on oma märgendamissüsteemi arendanud omal moel. Eriti arhiivitöö puhul tuleb ajalooline traditsioon enamasti arvesse kõva argumendina, mille tõttu on kogude kirjeldamises reforme suhteliselt raske esile kutsuda. Võib aga arvata, et "huviline internetist" (kes asendab varasemat "inimest tänavalt") satub sellisest parameetrite paljususest kergesse segadusse, iseäranis, kui tema huupi sooritatud otsingud esimesel kolmel korral mingit efektset tulemust ei anna. Siin on variant pakkuda sisse logimata tavakasutajale mingit lihtsustatud hulka otsinguparameetreid ja viidata otsingujuhendis, et kui ta tahab oma otsivõimalusi mitmekesistada, peab sisse logima. Ühe praktilise abivahendina on praegu Kivikeses sisse viidud liitinfo väli, millele koondatakse automaatselt sisuline metainfo neljalt igale arhiivile kõige olulisemalt väljalt (igal arhiivil eri järjekorras!), mis ilmub iga õnnestunud päringu juures (juhul, kui otsija taipab sisestada näiteks Hurda köite viite, mis talle korraga palju ilusaid tekstipilte pakub).

Päringutest ei ole aga enam pikk maa autoriõiguste küsimuseni: digitaalse materjali paljundamist on ju peaaegu võimatu blokeerida. Kuidas teavitada kasutajaid nende käsutusse antud materjalide kasutamise reeglitest nii, et see mõjus oleks ja meelde jääks? Üks kõige olulisemaid mureküsimusi on ilmselt viitamine. Iga säiliku juures on Kivikeses metaandmeväli "viide", kuid tänapäeva *copy-paste*-kultuuris on ju hoopis lihtsam aadressiribalt kogu pikk joru oma uurimusse kopeerida ja ütelda, et seal see on. Lisaks sellele saab iga fail repositooriumisse laadimisel automaatselt oma püsiidentifikaatori, mis sisaldab faili repositooriumi panemise kuupäeva ja veel hulka automaatselt genereeritavaid numbreid. PID-i järgi on põhimõtteliselt võimalik sama faili samast süsteemist hiljem kiirotsinguga kiiresti üles leida, aga iseseisva numbrijoruna väljaspool süsteem ei ole tal suurt mõtet. Seega ei tohiks ka seda viitamisel kasutada. Lihtsalt üteldes: digitaalse säiliku viide on seesama mis pabersäilikul, lihtsalt tema vaatamise koht ei ole mitte uurijatesaal kirjandusmuuseumis, vaid näiteks arvutiekraan Tallinn-Tartu rongis.

Samuti on olnud juttu sellest, mis tüüpi autoriõigustega on meil arhiivimaterjalide puhul tegemist ja kas autoritena tuleks käsitleda materjali jutustajaid, loovutajaid, kogujaid, töötlejaid või koguni kõiki nimetatuid? Viimasel juhul muutuks materjalide avalikustamine muidugi eriti komplitseerituks (iseäranis, kuna lahkunud isikute puhul tuleb üles otsida ja luba paluda nende järeltulijatelt). Autoriõigustega tegelevate juristide sõbralik soovitus on olnud mitte selle teemaga lolliks minna. Läti kogemus ütleb, et kolme aasta pikkuse intensiivse digiteerimistöö tulemusena on tulnud digiteeritud materjali algse autori järeltulijatelt üks järelepärimine, mis saadi sõbralikult lahendatud. Failirepositooriumi projekti rahastust vahendanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium soovitab kasutada creative commons'i litsentse; "Kreutzwaldi sajandi" esituskeskkond seda juba teebki.

Kokkuvõtteks võib tõdeda, et Kivike annab oma panuse uute võimaluste loomisesse arhiiviuuringute-põhises uurimistöös, kuid tasakaalu võimaluste ja piirangute vahel tuleb mitmeski punktis veel otsida.

2011. AASTA KROONIKA

doi:10.7592/PS/28-10kroonika

Eesti Kirjandusmuuseum 2011. aastal

Janika Kronberg

2011. aastal oli Eesti Kirjandusmuuseumi teadustegevuse põhilisteks alusteks 5 sihtfinantseeritavat teadusteemat, mida toetasid baasrahastus, 7 ETF-i ja 2 järeldoktori granti. Lisaks pakkusid tõhusat tuge riiklikud programmid, Rahvuskaaslaste programm, suuremahulise digiteerimise vallas Riigi Infosüsteemi Amet ning sihtasutus Unitas, kirjastamisprojekte toetas peamiselt Eesti Kultuurkapital. Sihtasutuse Archimedes vahendusel oli struktuurifondide toel käimas kaks suurt projekti – Eesti Kirjandusmuuseumi juurdeehitus ja failirepositooriumi arendamine.

Muuseumi teadustööd ja koostööd teiste teadusasutustega elavdas kevadine tippkeskuse taotluse kirjutamine, mis ei andnud küll positiivset tulemust, kuid avas uusi perspektiive edasiseks ühistegevuseks Eesti Kunstiakadeemia, Underi-Tuglase Kirjanduskeskuse ning Tartu Ülikooli kirjandusteadlaste ja ajaloolastega. Rahvusvahelist koostööd arendati kõige enam Bulgaaria ja Poola teadusasutustega, pikemalt viibisid teadlasvahetuse korras Eesti Kirjandusmuuseumis uurijad Gruusiast, Bulgaariast ja Soomest. Doktorikraadi kaitses 2011. aastal 5 Eesti Kirjandusmuuseumi teadurit: folkloristid Anneli Baran, Mare Kalda, Andreas Kalkun ja Piret Voolaid ning kultuuriteooria töögrupi liige Eva Näripea.

Arhiivraamatukogu kogud täienesid jätkuvalt sundeksemplaride laekumise ja järelkomplekteerimise teel, olulist lisa saadi kirjanik Leo Metsari pärandist. Suurema tegevusena jätkus Eesti Punase Raamatu digiteerimisprojekt Kadri Tüüri juhtimisel. Tema eestvõttel toimusid ka digiprojekti mõttetalgud Muhus ning aasta algul ilmus asutuse ühistööna kalender. Osakond osales veebrua-

ris aktiivselt Kultuuriteooria tippkeskuse vanaraamatu teemalises doktorikoolis "Workshop Cultural memory and the archive: selection, conservation, transformation". Koostööd tehti kõige enam Tartu Ülikooliga, pakkudes üliõpilastele praktikabaasi, ning Tartu Kõrgema Kunstikooliga vanemate trükiste restaureerimise ja konserveerimise alal. Tartu Linnavalitsus tunnustas arhiivraamatukogu töötajat Ave Pilli parima muuseumitöötaja tiitliga.

Eri osakondi koondav suursündmus Eesti Kultuuriloolise Arhiivi elus oli "Kalevipoja" uue ingliskeelse tõlke avaldamine koos eestikeelse originaaltekstiga. Tegemist on juubeliväljaandega, millega tähistati "Kalevipoja" tervikuna esmailmumise 150. aastapäeva. Tõlke autoriks on Austraalias elanud Triinu Kartus ja see on illustreeritud Gunnar Neeme piltidega. Toimetamistöö jõudis lõpule viia Harry Mürk Torontos ja teksti varustas ingliskeelsele lugejale hädavajalike kommentaaridega Bloomingtoni Ülikooli folklorist David E. Gay. Väljaande projektijuht oli Eesti Kultuuriloolise Arhiivi vanemteadur Marin Laak. Oktoobris toimus koostöös Tartu Ülikooliga ka "Kalevipoja" juubelile pühendatud rahvusvaheline konverents.

2011. aastal olid mahult suuremad laekumised Eesti Kultuuriloolise Arhiivi kogudesse Fanny de Siversi, Ilse Lehiste, Leo Metsari, Andres Vanapa ja Helju Valsi terviklikud personaalarhiivid, lisa tuli Bernard Kangro ja Valmar Adamsi isikukogudele. Arhiivi jõudsid veel ligi 500 Vaino Vahingu kirja Ilvi Jõe-Cannonile USAsse ning Underi-Adsoni kirjad Õie Fleigile aastaist 1948–1974. Inno Salasoo Austraaliast annetas Metsaülikooli materjalid, fotokogu täienes Salme Ekbaumi pildialbumitega ning fotograaf Kalju Suure negatiividega kirjanikest. Jätkuprojekti "Kirjanik ja tema keskkond" raames pildistati 29 eesti kirjanikku. Digiteeriti Ado Grenzsteini kirjakogu ning suurem osa Martin Körberi kogust, jätkus Teataja fotoarhiivi ja Eesti Muinsuskaitse Seltsi kogude digiteerimine. Villem Reimani 150. ja Arno Vihalemma 100. sünniaastapäeva tähistamiseks koostati kogudepõhised näitused ning korraldati konverentsid. Koostöös Tallinna Ülikooliga toimus rahvusvaheline autobiograafiauurijate konverents "Trajectories of (Be) longing". Olulisemad teadustöödena ilmunud trükised olid Fried-

rich Robert Faehlmanni "Teoste" kolmas köide ja eepose "Kalevipoeg" kakskeelne väljaanne. Ilmus ajakirja Methis jätkunumber ning laekunud elulugude põhjal raamat "Sõjas kasvanud poisid".

Eesti Rahvaluule Arhiivi tooniandvamad 2011. aasta trükised on seotud kohapärimusega: Valdo Valperi koostatud "Metsast leitud kirik. Mõtsast löütü kerik. Urvastõ kohapärimus" ning Mari-Ann Remmeli Rae valla aastapäevaks ilmunud "Päritud paigad. Kohajutte ja legende Rae vallast" põhinevad mitu aastat kestnud uurimistööl ning välitöödel. "Metsast leitud kirik" on seni ilmunud samalaadsetest paikkondlikest väljaannetest kõige põhjalikum, varustatud üksikasjalike kaartidega ning rikkalike illustratsioonidega. Töö on tehtud suure pühendumusega ning tulemus väärib tunnustust nii põneva sisu kui väga kauni kujunduse poolest. Kohapärimuse töörühma juhi Mari-Ann Remmeli teos esitab autori sünnikoha pärimust, milles arhiivitekstidega vahelduvad neid mõtestavad ja analüüsivad põhjalikud kommentaarid. Andreas Kalkuni kaitstud doktoritöö "Seto laul eesti folkloristika ajaloos. Lisandusi representatsiooniloole" on selle oponendi professor Tiina Kirsi hinnangul "säravalt kirjutatud, elavalt ja teravalt mõtestatud, sügavapõhjaline monograafiline dissertatsioon, mis uurib eesti folkloristika ajalugu seto laulu – eriti improvisatsioonilise laulu – kaudu".

Rahvaluulearhiivi teabematerjalide kogum oli 2011. aastal erakordne: arhiiv sai hoiule läbi Eesti tantsinud projekti Teatetants 2011 käigus edasiantud teatepulgad ehk ligi 200 "mälupulka", millele on jäädvustatud projektis osalenud tantsukollektiivide ajalugu, traditsioonid ja kombed koos fotode ja videomaterjaliga.

Kõigile Eesti Kirjandusmuuseumi arhiividega osakondadele sai aasta lõpus osaks ametlik tunnustus Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt: teaduskollektsioonide perioodiline hindamine läbiti positiivselt eeskujulikule hindele.

Folkloristika osakond paistis ka 2011. aastal silma elava rahvusvahelise teadustööga, lisaks lisandus 3 doktorikraadi. Liisi Laineste eestvõtmisel toimus augustis Rahvusvahelise Huumoriseltsi Suvekool, koostöö oli vilgas üleeuroopaliste töörühmade raames eriti Eesti-Poola ja Eesti-Bulgaaria ühisprojektides. Ilmumist alus-

tas rahvusvahelise uurimisrühma "Charms, Charmers and Charming" ajakiri Incantatio. Väljaannetest pälvisid Folklore ja Mäetagused EIRIH-i kõrge kategooria. Ühtlasi tegeldi usinalt teaduse populariseerimisega: Eesti raamatumüügi edetabelite esikümnesse jõudsid Piret Voolaiu "Jänes hüppab kitse" ja Mare Kõiva koostatud "Eesti loitsud".

Etnomusikoloogia osakonna aasta jooksul tehtud tööst väärib kõige enam tunnustust Triinu Ojamaa mahukas monograafia "60 aastat eesti koorilaulu multikultuurses Torontos", mis laiemalt võttes on üks väike kild pagulaseesti ajaloost. Lõpule jõudis ka Taive Särje ja Aune Valgu ühisuurimus, mis käsitleb musikoloogilisest ja sotsiaalpsühholoogilisest aspektist muusika ja identiteedi vastastoimet Setumaal, kõrvutades seda Eesti teiste piirkondadega.

Olulise sündmusena Eesti Kirjandusmuuseumi tegevuses ja arengus algas 1. septembril juurdeehituse rajamine, mille tulemusena valmib 2012. aasta suveks 2800 ruutmeetrit valdavalt eritingimustega hoidla- ja laboripinda. Hoone projekti autor on arhitekt Indrek Saarepera ja Amhold AS, ehitustöid teostab AS Rand ja Tuulberg, omanikujärelevalvet Vealeidja OÜ, projekti haldab Riigi Kinnisvara AS.